

УДК 636.7.043.3(477.74)

DOI: 10.37000/abbsl.2019.95.11

ВПЛИВ СТАТЕВО-ВІКОВОГО АСПЕКТУ НА РОБОЧІ ЯКОСТІ СОБАК РОЗШУКОВОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ КЦ УМВС УКРАЇНИ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

С. Косенко, М. Куїмжи, Л. Кірова

Одеський державний аграрний університет

При роботі по проробці запахового сліду кобелі мають кращі результати, ніж суки, на 7,7%, тоді як суки на 4,9% переважають кобелів при вибірці речі. Оптимальний вік використання собак по запаховому сліду та вибірці речі становить 4-6 років.

Ключові слова: собака, вівчарка, вибірка речі, запаховий слід, кобелі, суки.

Постановка проблеми. У наші дні криміногенна обстановка в Україні залишається складною. Змінюється мотивація тяжких злочинів, поширюється бандитизм, тероризм, економічна злочинність. Вочевидь, небезпека злочинності та екстремізму загрожує суспільству та інтересам безпеки держави. Незважаючи на гігантське зростання і вдосконалення техніки, застосування службових собак для потреб народного господарства і для військових цілей не втратило свого значення. До підготовки собак з того чи іншого виду служби пред'являються все більш високі вимоги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Використовувати собаку для несення тієї чи іншої служби можна тільки після відповідного загального та спеціального дресирування [1]. Багатьма вченими доведено, що якість нюху собак суворо контролюється якісним та кількісним складом генів відповідних генотипів пошукових собак певної породи [5,6,7]. Кращою пошуковою породою в Україні вважається німецька вівчарка, але все ж безпомилковий пошук будь-якою собакою джерела запаху досягає 65-75% у загальній кількості тварин, що використовуються у цих тестах [2]. На результативність пошуку впливають такі фактори, як вологість, температура повітря та ґрунту, напрям вітру, атмосферні опади та тиск, радіаційний баланс земної поверхні тощо [3,5]. Таким чином, знання факторів, які визначають особливості нюхової орієнтації службових собак, уявляє неабияку практичну цікавість для спеціалістів службового собаківництва і є актуальною темою досліджень.

Мета роботи. Вивчити вплив визначаючих факторів на робочі якості службових собак.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводились в умовах кінологічного центру УМВС України в Одеській області, який розташований за адресою вул. Аеропортівська, 13. Під час проведення досліджень в кінологічному центрі утримувались 67 дорослих собак, яких використовували за наступними напрямками: розшукова служба по запаховому сліду, патрульно-постова служба, служба пошуку наркотичних та вибухових речовин. Дослідженнями було охоплено поголів'я собак віком від 2 до 7 років (n=21), яких використовували в пошуковій службі по запаховому сліду. Був

проведений порівняний аналіз роботи кобелів та сук, а також роботи собак різного віку по вибірці предметів та проробці слідів. Робота виконувалась за методикою В.В. Гриценко та ін [4], отримані результати були оброблені біометрично за допомогою програми Microsoft Excel.

Результати дослідження. Досліджували три групи собак порід німецька вівчарка (n=17), лабрадор ретривер (n=9) та ротвейлер (n=7); з них кобелі склали 14 гол (42,4%), суки - 19 гол (57,5%). Якість роботи собак по запаховому сліду оцінювали наступним чином: якщо тварина правильно виявляла запахівий слід та проробляла його від початкового до кінцевого пункту, тобто знаходила шукану людину (допускалась незначна допомога дресирувальника), собака отримувала позитивну оцінку. Якщо ж він важко виявляв запахівий слід, часто з нього збивався, незважаючи на допомогу дресирувальника, проробляв менш ніж 50% запахівих слідів і не знаходив шукану людину, роботу оцінювали як негативну. При оцінці роботи по вибірці речі позитивну оцінку отримували собаки, які обирали річ по заданому запаху не більш як із другого підходу; якщо ж собака не міг обрати річ, або обирав більш ніж з другого підходу - робота оцінювалась негативно (табл. 1).

Як свідчать дані таблиці 1, при проробці слідів кобелі припускаються в середньому на 7,7% менше помилок, ніж суки. При вибірці речі, навпаки, суки показують кращий результат на 4,9%. В цілому ж загальна оцінка робочих якостей майже однакова у собак обох статей. Тенденцію підвищення результатів у бік кобелів можна пояснити тим, що вони переважають самок за фізичним розвитком та витривалістю і здатні більш тривалий час працювати по запаховому сліду.

Таблиця 1. Результати роботи собак різної статі по проробці слідів та вибірці речі (n=33)

№ досліджу	Якість роботи собак, %	
	Кобелі	Суки
Проробка запахівого сліду		
1	65,4±2,11	59,3±4,24
2	78,2±3,25	68,8±5,41
3	75,0±3,92	64,2±5,93
В середньому	72,8±3,09	65,1±5,19
Вибірка речі		
1	78,5±3,19	87,1±5,39
2	71,7±2,95	76,5±4,21
3	82,3±4,17	83,7±4,98
В середньому	77,5±3,43	82,4±4,86
Загальна оцінка робочих якостей		
-	75,2±3,26	73,8±5,02

При дослідженнях стосовно впливу віку на робочі якості собак були отримані наступні результати (табл. 2):

Таблиця 2. Показники роботи собак різного віку по проробці сліду та вибірці речі

Вік, років	Якість роботи собак, %		
	п, голів	проробка сліду	вибірка речі
2	7	65,9±3,65	71,0±3,37
3	5	63,1±3,14	73,4±2,41
4	4	71,5±2,27	75,2±2,83
5	6	75,8±4,02	74,6±3,32
6	5	72,2±3,64	77,1±4,12
7	6	65,4±2,95	76,3±3,75
В середньому	33	69,6±3,20	75,3±3,28

Дані таблиці 2 свідчать про те, що найкращі показники як по проробці сліду, так і по вибірці речі належать собакам у віці 4-6 років. Більш низькі результати у молодих собак, ймовірно, свідчать про відсутність стійкої навички у слідовій роботі, а зниження показників у собак старшого віку - про зменшення фізичних можливостей тварин при тривалому швидкому русі. Чутливість нюхового аналізатора у собак старшого віку залишається достатньо високою, тому при вибірці речі вони демонструють гідні результати.

Висновки. Результат роботи кобелів по проробці запахового сліду перевищив відповідний результат у сук на 7,7 %; по вибірці речі результат роботи у сук був кращим на 4,9%. Для використання собак пошукової роботи по запаховому сліду та роботи по вибірці речі оптимальним віком є 4-6 років. У собак старшого віку знижується фізична активність, але можливості нюхового аналізатора можуть повноцінно використовуватись для вибірки речі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арасланов Ф.С. Общая дрессировка собак. Клуб служебного собаководства: Сб. - М.: ДОСААФ, 1982. - С. 52-85.
2. Була Л.В. Спецпідготовка службових собак. Рекомендовані критерії відбору // Тваринництво України. - 2008. - № 1. - С. 31-33.
3. Власенко А.Н. Обучение собаки выборке вещи. Клуб служебного собаководства: Сб. - М.: Патриот, 1990. - С. 136-140.
4. Гриценко В.В., Обидин А.Б., Старовойтов В.И. Образование, сохранность и возможность исследования запаховых следов человека: Методические рекомендации. - М.: ЭКЦ МВД России, 1999. - 40 с.
5. Карпов В.К. О некоторых факторах, влияющих на обоняние служебных собак. - М.: ДОСААФ, 1987. - С. 35-54.
6. Полежаев А.П. Служебные собаки как специальное средство в сфере обеспечения безопасности // Спецназ. - 2000. - № 2-3. - С. 43-45.
7. Полищук Ф.И., Трофименко О.Л. Основы кинологии. Ч. 3. Теоретический и практический аспекты дрессировки собак - К.: Ирпень, 2003. - С. 74-105.

**ВЛИЯНИЕ ПОЛОВОЗРАСТНОГО АСПЕКТА НА РАБОЧИЕ
КАЧЕСТВА СОБАК РОЗЫСКНОЙ СЛУЖБЫ В УСЛОВИЯХ КЦ УМВД
УКРАИНЫ В ОДЕССКОЙ ОБЛАСТИ**

Косенко С., Куимжи М., Кирова Л.

При работе по прокладке запахового следа кобели имеют лучшие результаты, чем суки, на 7,7%, тогда как суки на 4,9% преобладают при выборке вещи. Оптимальный возраст использования собак по запаховому следу и выборке вещи составляет 4-6 лет.

Ключевые слова: собака, овчарка, выборка вещи, запаховый след, кобели, суки.

**THE INFLUENCE OF AGE AND GENDER DIMENSION ON THE
QUALITY OF WORKING DOGS POLICE DOG IN USLOVIJ DC DMI OF
UKRAINE IN THE ODESSA REGION**

Kosenko S. , Kuimji M. , Kirova L.

It was established that when laying an odor trail, males have better results than females by 7.7%, while females by 4.9% prevail when things are vibrok. The optimal age for using dogs according to the smell and sample of things is 4-6 years.

Key words: dog, shepherd, selection of things, smell trace, males, females.